

Статья посвящена особенностям полихудожественного воспитания лицеистов как необходимой составляющей личностно-развивающей системы обучения.

Нафанець О.О. – вчитель-методист, вчитель російської мови та літератури ліцею при Донецькому національному університеті (м. Донецьк)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Євтух М.Б.

ГУМАННО-ОСОБИСТІСНА ПЕДАГОГІКА У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТУ

Ю.А. Пастухова

У статті розглядається проблема гуманно - особистісної педагогіки у виховному процесі університету.

«Учитель мій, посміхнися мені зараз, поки я расту й маю потребу в посмішках твоїх. І посміхнися я тобі, коли стану дорослим і ти будеш мати потребу в посмішках моїх.»

Шалва Амонашвілі

Постановка проблеми в загальному виді її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями

Завданням ВНЗ ХХІ століття, є сходження, піднесення душі студента, то головне, на чому повинні бути зосереджені зусилля вузу, - це виховання, духовного стрижня студента, тобто не формування його окремих зовнішніх якостей, не передача йому набору конкретних знань, а допомога в становленні його особистості - душі, духовності.

Вища школа повинна формувати у студента цілісне подання про людину й світ (мікрокосмі й макрокосмі) і, як наслідок цього, прилучати до трьох основних способів світогляду: раціонально-логічному (наука), емоційно-образному (мистецтво) і провиденціально-аксіологічному (релігія).

У сучасному університеті педагогічний процес здійснюється переважно на основі авторитарної педагогіки. Її антиподом є гуманно-особистісна педагогіка, що одержала світове визнання наприкінці XIX - XX столітті.

Актуальність даної проблеми знаходить своє рішення в роботах Шалва Амонашвілі. При дослідженні якої варто максимально повно використати сформульовані філософські й психолого-педагогічні положення про суть школи XXI століття академіка РАО Ш.А. Амонашвілі, викладені їм в «Трактаті про початковий ступень утворення, заснованого на принципах гуманної-особистісної педагогіки» — «Школа Життя»

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких почате рішення даної проблеми й на які опирається автор

Гуманно-особистісна педагогіка заснована на духовно-моральних цінностях православ'я, на філософії, (В.С. Солов'єв, П.А. Флоренський, І.А. Ільїн, С.Н. Булгаков, Н.А. Бердяєв, В.И. Вернадський, А.Ф. Лосєв, М.М. Бахтін), психології (С.Л. Рубінштейн, А.Н. Виготський, А.Р. Лурія), педагогіки (М.В. Ломоносов, Н.А. Добролюбов, Л.Н. Толстой, К.Д. Ушинський, П.Ф. Каптеров, К.Н. Вентцель, В.В. Зеньковський).

У XX столітті, одержала розвиток і світове визнання гуманно-особистісна педагогіка (С.Т. Шацкий, П.П. Блонський, А.С. Макаренко, В.А. Сухомлинський).

Величезний внесок у гуманно-особистісну педагогіку зробив великий вітчизняний вчений-психолог і педагог Шалва Олександрович Амонашвілі, творчість якого досягла розквіту в 70-90-і роки XX століття й успішно триває в наші дні, на початку XXI сторіччя.

Як затверджує Ш.А. Амонашвілі оволодіння гуманно – особистісним мисленням є частиною формування студента третього тисячоріччя.(4)

Очевидно, що гуманний-особистісний підхід до студентів у загальноосвітньому процесі, викладений як система академіком Ш.А. Амонашвілі в трактаті «Школа Життя», є один із можливих варіантів реалізації гуманного педагогічного мислення в практиці ВНЗ XXI століття.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття

Основними недоліками традиційної (авторитарної) педагогіки є відсутність у ній підходу до виховання як розвитку, сходженню внутрішнього духовного й щиросердечного стану особистості студента, що є напрямною силою всього цілісного життя людини. Присвоєння знань,

облагороджування особистості повинне здійснюватися через серце й духовність, а тому необхідно, щоб виховання попереджало навчання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою даної статті є дослідження проблеми гуманно - особистісної педагогіки у виховному процесі університету.

Ціль гуманно-особистісної педагогіки - це виховання благородної людини.

Дану мету можливо вирішити за допомогою наступних завдань:

- створювати умови для того, щоб студенти усвідомили величезну силу добрих почуттів, слів, думок, вчинків, усвідомили відповідальність за свої вчинки, думки;

- допомагати пізнавати, що значить Любов, Жаль, Милосердя, Мудрість, Сміливість, Чесність.

- допомагати пізнавати себе, свій внутрішній світ, осягати красу природи й почувати її стан;

- розвивати інтерес до духовного життя, до філософствування, спостережливості, уважності, вміння давати точний і ясний опис подій, природних явищ, людей;

- розвивати вміння працювати самостійно, вміння співробітничати;

- заохочувати сміливість висловлення, обмірковування й постановку пізнавальних питань, прагнення знати більше; (1)

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів

Педагогічна концепція Ш.А. Амонашвілі як плід нового, гуманного педагогічного мислення містить у собі істини й ідеї, що відкривають можливості безперервного відновлення педагогічного процесу.

Дана концепція включає ідею єдності матеріальної й духовної, раціональної й ірраціональної, наукової й релігійної, земної й космічної, вічності духу й спрямовує людину до такого земного життя, що немислима без розвитку й удосконалювання духу.

Провідним постулатом його концепції є віра в можливості особистості, розкриття самотньої природи останнього, повага й твердження особистості, напрямок її на шлях служіння добру, істині, краси, справедливості.

Положення цієї концепції спрямовані на облагороджування душі й серця людини, а знання розглядаються як необхідну умову творіння, утвору блага. Концепція націлена на виховання людини самим життям. Суть гуманної-особистісної педагогіки Ш.А. Амонашвілі бачить не тільки в

нових цілях і завданнях освітнього процесу, але й у засобах, за допомогою яких вони повинні бути досягнуті.

Утворення в гуманній-особистісній педагогіці Ш.А. Амонашвілі розглядається як процес харчування душі й серця всім кращим, що піднімає людину, що одухотворяє його плодами загальнолюдської культури. Вибір пріоритетів виховання багато в чому залежить зараз від світогляду сучасного студента. Прийшов час замислитись, над змістом виховного процесу у вузі, що дозволяє розвинути у студента кращі якості людини, громадянина, патріота. Рішенню цього найважливішого завдання сприяє гуманізація освітнього простору, основа якого - духовно - моральне виховання.

Гуманно-особистісна педагогіка – одна з варіацій гуманної педагогіки.

Основу теорії гуманно-особистісної педагогіки становить сукупність ідей, що склалися у класичній духовно-філософській, педагогічній і психологічній спадщині.

Гуманна педагогіка веде студента по шляху розвитку й удосконалювання свого духовного світу, по шляху множення добра й любові на Землі.

Зміст її полягає в підведенні духовно-моральних основ під освітній процес, а це значить, що при єдності виховання й навчання в утворенні ведучим буде виховання. Ідеї гуманно-особистісної педагогіки носять загальнолюдський характер, що є одним із принципів виховного процесу вузу.

Гуманний-особистісний процес утворення будується на розумінні цілісності природи людини:

1. Пристрасть до розвитку в процесі подолання труднощів. Це закон природи.

2. Пристрасть до волі. Пристрасть до волі закладена в людині, - це основа всього життя суспільства.

Невипадково видатні педагоги сучасності затверджують:

«Педагогічний процес тільки тоді гарний, коли в ньому виховання йде поперед навчання, тому що викликані їм до дії духовні сили будуть усмоктувати знання як їжу, необхідну для подальшого росту й становлення особистості школяра» .(1)

Розроблені Ш.А. Амонашвілі питання гуманно-особистісної педагогіки містять у собі систематизовані наукові знання, що сприяють більше повному й глибокому осмисленню сутності сучасного педагогічного

процесу й критичному використанню цих знань. Слід зазначити, що одним із напрямків реалізації національного утворення, є вдосконалювання змісту виховання в освітньому процесі.

Висновки й перспективи наступних досліджень у даному напрямку

Таким чином, гуманна педагогіка звернена на облагороджування душі й серця, а знання, які здобуває студент у процесі навчання, мисляться як умови творчості, творення, утвору блага .

Навчання без виховання не буває, а виховувати, по вираженню Ш.А. Амонашвілі, можливо тільки тоді, «коли виникає духовна спільність між учителем і учнем».

Література

1. Амонашвили Ш.А. Школа Жизни. – М.: Издательский дом Шалвы Амонашвили, - 2000.
2. Виготський: Антологія гуманної педагогіки. М., 1996. С. 19.
3. Сухомлинський В.А. О воспитании. - М.: Политиздат, 1979. С. 105.
4. Шалва Амонашвили «Размышления о гуманной педагогике». Издательский Дом Шалвы Амонашвили. М., 2001.

В статье рассматривается проблема гуманно – личностной педагогики в воспитательном процессе университета.

Пастухова Ю.А. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – кандидат педагогічних наук, професор Алфімов В.М.